

Denarius namq ad decalogum legis: quaternari ad euangelia pertinet. Romanis in hac epistola scribit pro al tereatione que erat inter illos. Altercatio autem talis erat. Dicebant iudei se de genere abrae esse: se etiam legem et prophetas accepisse: et nunq̄ idola: sed vnuz verum deum coluisse: gentiles canes immundos appellabant. Contra gentiles se in auditu auris obedisse dicebant: quod ipsi in bono ingenio et sue nature ascribebant. Iudeos autem non solum non obedisse christo: veruētia turpissima morte cum condemnasse dicebant. Ita ex vtraque parte superbia: et nulla humilitas. Quibus se quasi medium interponit apostolus: vtrorū confutando: vt sic inuictet ad humilitatem: vt omnia attribuant gratie dei. Morē recte scribentium epistolas scriuat proponendo salutationem in qua captat beniuolentiā a persona sua: vbi dicit: Paulus ap̄s scz xp̄i. A negotio vbi dicit: qd ante promiserat. Ab auctore: vbi dicit: qui factus est ei. Ad auditoribus: vbi dicit: in quib' estis et vos vo. etc. Assignatis rationibus operis numeri et ordinis epistolariū. Explicat deniq̄ vnde et quare apostol' romanis scripserit: superest de materia et intentione et modo tractandi exequi. Generalis omnium epistolarū materia est doctrina euāgelij. Intentio monet ad obedendū euāgelice doctrine. Preter hec autem in singulis pprias intentiones et materias requirunt. Prima itaqz epistola materiaz habet romanoz vitia atqz gratie dei dona ad que eos hortat. Intentio eozū vitia increpare et ad verā pacē fra' nāqz concordia sub manu grē humiliare. Mod' tractandi. Ad ore scribentium epistolas salutationez pmittit. In q̄ psonaz suā negociū: et auctore negocij comēdat in q̄b' pgrue captat beniuolentiā. Haymo post salutationē vtriusqz ptis vitia arguit ostendēs gentiles a naturali rōne: et iudeos a lege exorbitasse. Deinde plurib' modis ostēdit iusticia et salutē eqz vtriusqz eē nō p legē h p fidē chri-

sus vt a lege eos tollat et i sola fide xp̄i eos p̄stinaat. Circa finē hō moralis subdit instructio: atqz in actioē grāz finē tenet ep̄la. Inter oēs ep̄las scriptores i trib' Paul' singularit' excellit. In op̄is scz p̄fūditate: qz ceteris pl̄rius et ad intelligēdū difficilior. In fidei assertionē: qz ad fidei catholice assertionē cōgrua auctoritatum legis et p̄betie inducunt testimonia. In grē comēdatione: qz p̄tra ar rogātes et sup̄bos de suis op̄ib' p̄sumentes p̄ commendanda dei gratia prudenter et for̄iter dimicauit. Qui nimirum et in illo euidentior clarioz apparuit qz in aliā vehementer ecclesiam dei p̄secut' p quo summo dignus fuit supplicio: p maledictioē p̄secut' ē grā: p dānatōne suscepit misericordiam: in q̄r spes nostra plurimum subleuat.

Nico. de lyra

Dicit Prover. iij. Precepta mea cor tuū custodiāt: lōgitudinez enī diez et ānos vite et pacē apponēt tibi. Dicit ānos vite xp̄i ad vitā grē: et lōgitudinez diez xp̄i ad vitā glie q̄ et̄nitatē includit a parte post. et pacē. l. q̄erēz appetit': qz d̄ rōne finis vltimi ē qz q̄eret totalit' ter appetitū. Circa q̄rtū. s. causā formālē ē sciēdum qd duplex ē forma doctrine. s. forma tractat' et forma tractādi. Forma tractādi est mod' agēdi q̄ triplex ē apud p̄hos. s. diffinitiu': diuisiu' et p̄batiu'. et h̄ triplici mō vrit aliūde ap̄s. vñ i epla ad Heb. fidem diffinit' dicit: Fides ē substātia rez sperādaz argumētū n̄ apparētū. Sifr. j. Cor. xij. grāz diuidit dicit: Diuisiōes autē grāz sūt: idē āt sp̄s. et subdit: Alij q̄dē p̄ sp̄itū dat' s̄mo sapie etc. Sifr. j. Cor. xv. ex xp̄i resurrectione p̄bat resurrectionē generalē mortuoz eē futurāz sicut possibile ē i tali materia: et h̄ formalis cā tāgif: cū d̄r: Triplicif: de q̄ pot' accipi qd d̄r Eccl. iij. Funicul' triplex difficile rūpiť. Forma x̄o tractat' p̄stet i diuisiōe doctrine. Diuidit autē tota doctrina in tres ptes s̄m qz tribus p̄cipuis gētib' scribit. p̄mo romanis q̄ p̄cellēbāt aliā gētes i potētia. sc̄do grec' q̄ p̄cellēbāt aliā gētes sapia. tertio hebreis q̄ p̄cellēbāt i diuine legis noticia. Romanis t̄m scrip̄sit vnā ep̄las que p̄mo exponet: sicut ē p̄ma respectu aliarū. Explicit p̄oemium: Incipit argumentū.

Glo.ordi.

Romani interpretantur sublimis sine tonantes: quia in illo tempore quo ap̄s hanc epistolam ad eos misit cunctis dominabatur gentibus. Ideoqz sublimi oēs erāt omnibus populis et in tonabant' precepta publica et priuata eozūqz fama omnium hominū resonabat in ore. b. A corintho. Dicitur. Hanc eū de corintho scripsisse euidenter monstrat ex eo qd dicit: Comēdando vobis p̄bebē forozē nostram ministrant eccleie q̄ ē chencris. Chencris enī loē d̄r corintho vicinus imo port' ip̄ius corinthi. Et ex eo qd dicit: Salutat vos Caius hospes meus: de quo scribens corinthijs commemorat dicens: Gratias ago deo meo: qz ne minem vestrū baptizauit nisi Crisp' et Caium: Haymo autē ab athenis apostolus scripsisse romanis dicit in his verbis: Ab athenis ciuitate grecoz scripsit apostolus romanis hanc epistolam: Quos non ip̄e non petrus vel aliquis duodecim apostolorū primū instruxit: sed qdam indeozū credentiū: qui fide xp̄i ab apostolis percepta venientes romam vbi p̄nceps orbis residebat cui erant ip̄i subiecti que apud hierosolymā dicitur romanis euāgelizauerūt. In ecclesiastica tamē historia sic legit: Claudij tēporib' clemētia diuē puidētie petrum ad urbem romanā deducit. Iste adueniēs p̄m' in urbe roma euāgelij sui clauib' ianuā regni celestis aperuit. Hiero. sup̄ p̄sentē epistolā ad romanos vbi scriptū ē vt aliq̄d ip̄artiar vobis gaudiū sp̄ualis ait sic: Romanos petri p̄dicatiōe fidē tenētēs: p̄firmare se velle paul' dicit. Ad q̄ min' accepissent a petro: h̄ vt duob' apostolis attestantib' atqz doctozib' eozū corroborec fides. Harū igit' auctoritatū conflictū dirimētēs dicem' petrū primū p̄dicasse romanis xp̄i ad alios apostolos: sed nō primū xp̄i ad omēs credentes. Itē dicemus athenis epistole ptē scripsisse: corinthi x̄o p̄fuisse: atqz inde romanis eam destinasse. Pro altercatōe scribit romanis: confutās modo iudeos: modo gētilēs: docens eos humiliari vt omnia attribuat grē dei. Iudei. Salutem generi suo. Hētes x̄o ingenio et nature attribuebant. Prima hec ponitur: quia p̄imum gradum erroris destruit. Comēdat personam et negociū: et auctorem negocij: in quib' pgrue captat beniuolentiā. Incipit ep̄la

Argumentū in epistolā Pauli ad Romanos.

Romani sūt part' italie: hi p̄uenti sūt a falsis apostolis: et sub nomine domini nostri iesu christi in legem et prophetas erant inducti. Hos reuocat ap̄s ad veram et euāgelicā fidē. Scribens eis a corintho.

Nico. de lyra

Postilla Nicolai de lyra super argumentum in epistolaz ad Romanos. Romani etc. In hoc argumento ad compendiosam manifestationē dicendorū i sub sequenti epistola tria breuiter tangūtur. quia p̄mo descriptū illi quibus epistola illa est destinata: et hoc in principio argumenti: cum dicitur: Romani. sc̄do ponitur causa finalis vel quare scripta ē causa motiua. ibi: Hos reuocat apostolus tertio tāgitur locus a quo est transmissa. ibi: Scribens eis a corintho. Prima pars diuiditur in duas. qz p̄io describitur a regione siue patria. ibi: Partis italie. sc̄do describitur a religione falsa. ibi: Hi p̄uenti sūt a falsis ap̄lis. vbi circa deceptionem tria tangunt. primo deceptores. ibi: A falsis apostolis. sc̄do forma deceptionis. ibi: Sub nomine dñi nostri iesu xp̄i. tertio materia in qua erant decepti. ibi: Quia in legem et p̄betas erant inducti. Item. ad obseruantiam legalium et ceremonialium legis: quibus tamen x̄ps finem imposuit. Circa causam finalem duo tanguntur. quia primo ponitur reuocatio ab errore falsitatis. ibi: Hos reuocat apostolus. sc̄do inuitatio ad cognitionem veritatis. ibi: Ad veram euāgelicam veritatem: ex qua breui diuisione satis patent partes argumenti. Circa vero tertiam partem que tangit locum a quo transmissa est epistola altercatio est et doctozum saltem verbalis controuersia: Nam dicit Haymo qz ab athenis ciuitate grecoz sic transmissa romanis: quos non ip̄e non petrus vel aliquis. xij. apostolorū primū instruxit: sed quidam indeozū credentiū: qui fide xp̄i ab apostolis percepta venientes roman vbi p̄nceps orbis residebat que apud hierosolymam didicerant romanis euāgelizauerunt. Origenes vero dicit eam missam a corintho: cui consonat finis p̄sentis argumenti. cum dicitur: Scribens eis a corintho. et p̄ isto inductū qd scribit apostolus ca. vl. p̄sentis ep̄le: Comēdō vobis p̄beben forozē nostrāz que est in ministerio eccleie q̄ ē chencris. Chencris x̄o vt dicit Hiero. locus dicit' corintho vicin': imoportus ip̄ius corinthi. Harū auctoritatum conflictus dissolui pōt vt dicatur Paul' partē ep̄stole scripsisse athenis. corinthi vero p̄fuisse atqz eam deinde romanis destinasse.